

Protection & Promotion

פרשת יתרו תשפ"ג

bear false witness against your fellow.

¹⁴ You shall not covet your fellow's house. You shall not covet your fellow's wife, his manservant, his maidservant, his ox, his donkey, nor anything that belongs to your fellow.

¹⁵ The entire people saw the thunder and the flames, the sound of the shofar and the smoking mountain; the people saw and trembled and stood from afar. ¹⁶ They said to Moses, "You speak to us and we shall hear; let God not speak to us lest we die."

¹⁷ Moses said to the people, "Do not fear, for in order to elevate you has God come; so that awe of Him shall be upon your faces, so that you shall not sin." ¹⁸ The people stood from afar and Moses approached the thick cloud where God was.

17. אל-תיראו — Do not fear. Moses reassured them, saying that God did not wish to take their lives. Rather, He had made them participants in these monumental miracles in order to elevate them [נסות אתכם] and to show them first hand His awesomeness. That memory would become part of the eternal legacy of Israel and it would help prevent them from sinning (Rashi).

According to others, the sense of נסות is to test you. By revealing His true greatness to them, God would be able to test them in the future to see if they would be able to resist the lures of false prophets; but if they had never seen the truth, they could be too easily deceived (Ramban). Alternatively, the test would be whether, now that they had seen God's greatness first hand, they would resist the normal human temptation to sin, or whether they would serve God unselfishly, like a loyal servant, whose interest is what is best for his master, not for himself (Ramban).

3

[Ramban now turns his attention to Ramban's (Maimonides') interpretation of this verse:]

בי אָמַר לָהֶם: — Now, the Rabbi (Ramban) says in *Moreh HaNeVuchim* — for the purpose of שְׂקִינְיָהּ הִיא אֵלֶיְהֶם — that [Moses] said to them, "Do not fear, your being shown what you have seen was to prepare you for the future, אֵל תִּירָאוּ — אל תיראו

אֵלֶיְהֶם לְהוֹדִיעַ עֲרַךְ אֲמוּנַתְכֶם — so that when at some future date Hashem, God, will test you in order to demonstrate the degree of your faith in Him, וַיִּשְׁלַח לָכֶם נְבִיא שֶׁקֶר שִׁירְצָה לְסַתֵּר מִּיָּד — and to do this He will send to you a false prophet²²⁸ whose purpose would be to contradict what you have heard here at the mountain, לֹא תִמְעַד אֲשֶׁר יִכְרַח לְעוֹלָם מִדֶּרֶךְ הַאֲמִתּוֹת — for you have already seen the truth with your very eyes²³⁰ (Moreh HaNeVuchim III:24). — "In order to be able to test you in the future, God has come now, — עָבְדוּ שִׂיבַל לְנִסּוֹת אֶתְכֶם לְעִתִּיד בָּא הָאֱלֹהִים עִתָּה — If so, [Moses] was saying, — so that you will be able to stand faithfully with Him through every test that comes your way."

[Ramban now presents his own understanding of the term נסות:]

אָמַר — But, in my opinion, [the term נסות] refers to an actual test.²³¹ וְעַל דְּעָתִי, הוּא נִסְיוֹן מִמֶּשׁ — See that God wishes to test you to determine whether you will observe His commandments, הִנֵּה רָצָה הָאֱלֹהִים לְנִסּוֹתְכֶם הַתְּשׁוּרָה מִצִּוְתָיו — כי הוציא מלבבכם כל ספק — for He has now, through the Revelation at Sinai, removed any doubt about Him from your mind, — so now, in the absence of the ordinary impediments to faith in God, He will see "whether you love Him"²³² and whether you desire Him and His commandments. — וְכֵן כָּל לִשׁוֹן נִסְיוֹן בְּהִינָה — And similarly every expression of נסות, i.e., every word of the root נסה, means a trial; — לא אוכל ללכת באלה כי לא — "I cannot go forth in these, for I did not try them on myself to determine whether or not I am able to go forth in them."

אזנים פרשת יתרו כ לתורה

כי לבעבור נסות. המפרשים נתקשו. איזה נסיון יש כאן והוציאו את התיבה "נסות" מפשטה. ו"ג" שב"י תמהו. למה בא ה' בקולות וברקים? ונתן להם משה ע"ז ב' טעמים: א) "לבעבור נסות אתכם". כי שומרי התורה, יש ויצטרכו לבוא באש ובמים על קיומה, כי כל העולם יתקומם נגדם. ולכן אין הקב"ה נותן לכם את תורתו — בתו יחידתו — עד אשר תראו נכונות של מסירות נפש בעד קיומה: "לבעבור נסות אתכם בא האלהים" בלחבות אש, לראות אם תסכנו את נפשתיכם על קבלתה וממילא גם על קיומה; ב) "ובעבור תהי יראתו על פניכם בלתי תחטאו", היינו אל תיראו, פן תאכלכם האש הגדולה, כי לא בא האלהים בקולות וברקים ללכות אתכם ח"ו, אלא "בעבור תהי יראתו על פניכם — כדי שתדעו ותכירו, מי הוא נותן התורה, ושיש בידו להעניש לעוברי מצותיו — בלתי תחטאו".

שחייב תמיד לזכור את כל הפרטים והניסים והנפלאות אשר היו במעמד הר סיני ושלא יסורו מלבבו אפילו לרגע קט, וזכרון מעמד הר סיני חייב ליצור אצלנו יראת שמים למשך כל ימי חייו.

איך תהיה זכירת מעמד הר סיני רפואה לכל הנסיונות, כותב הרמב"ן (לעיל יג טו) "וכאשר ירצה האלוקים בעדה או ביחיד יעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל ביטול הדיעות כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוך מחדשו ויודע ומשגיה ויכול וכאשר יהיה המופת נגזר תחילה מפי נביא יתברר ממנו עוד אמתת הנבואה", א"כ כל המופתים הרי הם עצה לראות ולהכיר את השי"ת וכל זה הושרש בטבע האדם במעמד הר סיני להתבונן בניסים והנפלאות ולהתעורר מהם על אמינות האמונה.

כמה אנו רחוקים מחובותינו זו, הסבא מקלם זצ"ל דימה זאת לחינוך קטן שאמו מלמדתו לומר תודה כאשר מקבל ממישהו איזה דבר, וכי יש באמירת הקטן שייכות להודאה אמיתית, הלא ודאי שאין זו, אלא אמירה מן השפה ולחוץ, כך אף בענין זכירת מעמד הר סיני אצלנו, שהיא רק מן השפה ולחוץ, כי יודעים אנו ממעמד הר סיני מפני שלמדנו ע"ז בבית הספר ועם זכרון ידיעה שטחי זה חיים אנו כל ימי חייו, כי לא הוספנו התבוננות בזה ולכן פשוט שאין בזה רפואה למכתינו ומוסיפים אנו לחיות עם כוחות ותכונות הרע הטבועות בנו, כי לא נטלנו את הרפואה שאמרו לנו חז"ל.

אור יחזקאל תורה ודעת עמ' יז — יד יחזקאל

5 לתת פרשת יתרו עליון שנט

יחידוש גדול מתגלה לנו כאן, מה באמת התרחש במעמד הר סיני. אנו סבורים, היה המשגיה הגה"צ רבי יחזקאל לוויןשטיין זצ"ל אומר שתכלית מה שהתרחש בהר סיני, מה שזכו לראות ולשמוע את השם ית' היה רק עבור נתנית התורה. מגלה לנו הרמב"ם שבמעמד הר סיני היתה מטרת נוספת, להעמיד אצלם את אמונה בהקב"ה בראיה חושית, כדי שיוכלו לאחר מכן לעמוד בכל הנסיונות שיש לאדם בעולם הזה, כדי שמכח זכירת מעמד הר סיני תהיה לאדם תרופה לכל הנסיונות. כי כל תכלית האדם בעוה"ז כפי שכותב המס"י (פ"א) "לקיים מצוות ולעבוד ולעמוד בנסיון" ובמעמד הר סיני היתה ההכנה לזה.

זה מה שמזהירה אותנו התורה (דברים ד. ט) "רק השמר לך ושומר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ד' אלוך בחורב", פירש הרמב"ן שחובת זכרון מעמד הר סיני אינה רק על התורה שניתנה אז, אלא

frightening sounds and sights. The point of all this was so that we should have *yiras Shamayim*. Hashem could have instead sent down a *malach* to every single Yid to give him a kiss on his forehead and then hand him the Torah. Hashem can do anything! But He chose to do it in a different way, with awe. The Yidden accepted the Torah "*yiras Shamayim'dig!*" (while experiencing fear of Heaven).

Torah and *yiras Shamayim* are inseparable. The Gemara (*Shabbos 31a*) famously quotes a *pasuk* (*Yeshayahu 33:6*), וְהָיָה אֱמוּנָתְךָ, עֲתִידָךְ חֶסֶד וְיִשְׁעֵךְ חֵכְמָת וְדַעַת וְיָרָאת ה' הִיא אוֹצְרוֹרָתְךָ, *The faith of your times will be the strength of your salvation, wisdom and knowledge; fear of Hashem — that is man's treasure [house]*, and explains that each word refers to a different *Seder* in *Mishnah*. *Emunas* refers to *Zeraim*, *Itecha* refers to *Moed*, etc. What is not as famous is what the Gemara expounds on the last words of the *pasuk*, יָרָאת ה' הִיא אוֹצְרוֹרָתְךָ. After listing the various *Sedarim* and different parts of Torah that one might learn, the *Navi* tells us what matters most — *yiras Hashem*. *Yiras Shamayim* is the אוֹצְרוֹרָתְךָ, the place where the Torah is stored.

Someone lacking *yirah* is missing a place to store all the Torah that he learns!

Shlomo HaMelech says regarding the Torah (*Mishlei 31:30*): שֶׁקֶר יְהִי אִתָּךְ הַיָּפֵה וְהַיָּבֵל הַיָּפִי אִשָּׁה יָרָאת ה' הִיא תִתְהַלֵּל, *Grace is false and beauty vain, a woman who fears Hashem, she shall be praised*. The Gemara (*Sanhedrin 20a*) says that the second part of the *pasuk* refers to the period of R' Yehudah bar Illa'i, when six people covered themselves with one *tallis* and learned Torah. The "six" alludes to the *Shishah Sidrei Mishnah* mentioned in the *pasuk* of וְהָיָה אֱמוּנָתְךָ עֲתִידָךְ; the entire Torah, represented by these six, was covered with "one garment," a coat of *yiras Shamayim*, which protected it and kept it pure.

Yiras Hashem is not just another *middah tovah*. It is one of the fundamentals of Torah, and therefore the Torah was given to us with *yirah*. *Yiras Hashem* does not mean that one should walk around with a sour face, though the *yetzer hara* tries to get us to think it does. True *yiras Shamayim* engenders *simchah*. It makes us realize that Hashem is everywhere and He is observing us. It makes us feel small, but not down. It elevates us to Hashem and brings us closer to Him.

16 The Importance of Yiras Shamayim While Learning Torah

On another occasion in *yeshivah* the Rebbe said:

When we read the *parashah* of *Kabbalas HaTorah* we feel the *yiras Shamayim* that Hashem caused Bnei Yisrael to have at that foundational event. Why was it so important? It is not just a feeling that we get when learning the *parashah*. Chazal teach (*Berachos 22a*) that a *baal ker²³* is not permitted to learn Torah because he is in a state that contradicts the necessary *yirah* for Torah.

The *Bach* (*Orach Chaim, siman 47*) and the *Maharal* both elaborate on the importance of knowing Who the *Nosein HaTorah* is while learning Torah. The Gemara says that the *galus* came because Klal Yisrael did not say *Birchos HaTorah* before learning. How can that be a reason for destruction and exile?

The explanation that they give is that not saying the *berachos* on the Torah is a symptom of their learning Torah without the proper mindset. The ultimate goal of learning Torah is that it should bring us closer to Hashem. They were learning Torah, but they had forgotten Who had given it to them.

And though it's true that while learning Torah one should be primarily occupied with understanding the *sugya* he is learning, he should not forget the purpose of his *limud haTorah*: to connect him to the *Nosein HaTorah*. The *Tosafos*, the *Rashba*, R' Akiva Eiger's *kushya* should be at the front of his mind, but in the back of his mind should be the desire to come close to Hashem.

Separating between the Torah and the *Nosein HaTorah* is a reason for *Churban* and *galus*. And learning Torah when one is not in a frame of mind to feel the *yirah* and the attitude of connecting to Hashem is not permitted, as the Gemara tells us in *Berachos*.

אמורה רק לשעת נסיון. אלא כך צריך האדם לחנות בכל יום ויום ובכל שעה ורגע, שמוטל עליו להיות לבו ער ליראת השם ולהתפחד ממנו ומן החטא, באופן שכל מאווייו ומחשבותיו יהיו נתונים בעבודת השמירה מפני החטא, וירעש ויפחד על כל צעד ושעל שלא להיכשל ח"ו בשום מחשבה דיבור ומעשה שכנגד רצון הבורא יתברך.

שהרי על כן התגלה הקב"ה על בני ישראל בשעת קבלת התורה בצורה של פחד ויראה, כדי להשריש בלבנו שזוהי דרך התורה וזהו רצונו ית', שיחיה האדם מישראל תמיד בהתרוממות והתקשרות למחשבת יראת שמים, וישמור עצמו מן החטא בכל רגע ורגע, וכשהאדם הישראלי נוקט בדרך זו, וכל מעשיו ומהלך מחשבת חיינו טובים ביראת שמים ויראת חטא, אזי הוא זוכה שהקב"ה משפיע עליו מן השמים השפעות של רחמים מצד הדין, ומקבל את שכרו הטוב על פי משפט.

ע"ה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין

ובספרים הקדושים איתא רעיון נפלא לבאר שזוהו רצון הבורא תמיד שהאדם יקבל שכרו מן השמים על פי דין ומשפט ולא באופן של חסד ומתנת חינוך, על פי מדרש אגדה שהובא בפירוש רש"י בתחילת התורה (בראשית א א), שבתחילה עלה במחשבה לפני הקב"ה לברוא את העולם במידת הדין, וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, שלכאורה יש להקשות הא"ך אפשר לומר שהיה שינוי רצון כלפי שמיא הלוא בוראי

ידע גם מתחילה שהעולם לא יתקיים במידת הדין לבד.

18 ומכאן האלישיך הק', שרצון זה לברוא את העולם במידת הדין אין פירושו שרצה להנהיג את העולם במידת הגבורה והדינים כמו שמפרשים בפשטות, אלא הענין הוא שרצה הקב"ה שהשפעות שיקבלו באי העולם יהיו באופן שהמקבלים יהיו ראויים לקבל ההשפעות הטובות במידת הדין, דהיינו בצדק ובמשפט המגיע להם, ולא במתנת חינוך לפני משורת הדין.

וזאת אומרת שרצה הקב"ה שיהיו אנשי העולם צדיקים וישרים שכל מעשיהם מחושבים על פי התורה ומצוותיה, ואזי יהיו ראויים לקבל המגיע להם בצדק וביושר. אבל כשראה שאין העולם מתקיים על צדיקים בלבד כי אין כל אדם זוכה להגיע למדרגה זו, ולכן שיתף עמו גם את מידת הרחמים, בכדי שגם המון העם יוכלו לקבל את שפעם הטוב במידת הרחמים לפני משורת הדין.

ולעבודה זו יכול להגיע כאשר יכיר בהכרה ברורה שעבודת ה' וקיום המצוות הם נקודת החיים ויסוד ועיקר הכל ממש, וכי אין דבר חשוב יותר מההתאמצות בקיום המצוות כראוי, שאז יתעורר בלבו שאיפה ורצון לעשות כל דבר בתכלית השלמות כראוי לענין חשוב והכרחי כל כך. וכאשר יעשה כן יהיו כל מעשיו ראויים לעלות לנחת רוח לפני ה', ויזכה לקבל שכרו מן השמים על פי דין ומשפט ולא במתנת חנם, ובזה ישלים את כוונת הבריאה שרצה הקב"ה להנהיג את העולם רק על פי דין.

ומינה לא תזנע

והנהגה זו של מידת הדין יש לה פירוש למעשה לענין עבודה המוטלת על האדם מישראל בכל יום ויום, ומהו הפירוש הזה, שצריך כל איש ישראל להשתדל תמיד שבינו לבין עצמו יהיו כל מעשיו כפי מידת הדין והמשפט, דהיינו שבכל דבר הנוגע להנהגותיו ומעשיו ישפוט לפי הדין האמיתי ולא יתן לעצמו הנחות ופשרות להקל בכל מיני דברים, אלא יזהר תמיד שלא יעשה שום דבר שאינו תואם עם השקפת התורה בתכלית הישר, ויעמוד על מבחן זה בתוקף

22

[2] INTERVIEWER: If a person were to live his life properly, what would his biography be like?

RABBI YOSEF HURWITZ: "The Torah and a person's life should be one and the same. When a person studies Torah the way it is meant to be studied, all of his deeds and actions will be according to the principles and values of the Torah. His actual biography will be outlined in the Torah. When a person lives according to the Torah, he himself is a living Torah. He applies its values in his everyday living, and he develops his personality traits in line with the requirements of the Torah. It is not sufficient for a person to study Torah just for intellectual stimulation. When a person reaches the proper level, there will be no contradiction between the way he lives his life and the elevated requirements of the Torah."

ומידה טובה מרובה שכאשר ישים האדם לעצמו מטרה זו לעסוק בעבודתו באופן הכי קרוב לשלמות שבידו לעשות, אזי יזכה שמן השמים יברכוהו בכל הברכות, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים א ב-ג) שאם יתנהג האיש מישראל בהנהגה נכונה שיהיה בתורת ה' חפצו ובתורתו יגה יומם ולילה דהיינו שכל השתדלויותיו וחפצו ורצונו טובבים רק בענייני עבודת ה', אזי הוא מבורך בברכות מאליפות ויהיה כעץ שתול על פלגי מים וגו' וכל אשר יעשה יצליח, וכפי שביארו חז"ל לשון ברכה זו האמורה במקום אחר ואמרו במשנה (אבות פ"ג מ"ז) שכל מי שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין, שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו, שנאמר (ירמיה יז ח) ויהיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום והיה עלהו רענן ובשנת בצורת לא ידאג ולא ימיש מעשות פק"י.

23

[26] INTERVIEWER: If a person does not have a strong internalized feeling of the Almighty's presence, should he still use such terms as "Baruch Hashem"?

RABBI ELIYAHU DESSLER: "One way to gain an inner awareness of the Creator is to train yourself to act 'as if' you were on this level. Even though you are starting off with just external behavior, this will eventually have a positive influence on your inner feelings. Whenever you have a chance, use such terms as "Baruch Hashem" ("Thank G-d."), "Imyirtzah Hashem" ("If G-d wills it."), "B'ezras Hashem" ("With the help of the Almighty.") and similar expressions. Part of this program should include prayer, even if you do not yet pray with *kavanah*. Since prayer is inherently a manifestation of awareness of the Creator, expressing words of belief will strengthen your inner relationship with the Almighty.

"So, too, with all other *mitzvos* that you fulfill. Even if your thoughts are not always of a spiritual nature, you are nevertheless fulfilling the Almighty's commandments. This

אבל הרשעים שאינם משכילים להתנהג בהנהגה טובה זו, והם מהפכים את עיקר החיים לדבר טפל וחסר חשיבות רח"ל, ולעומת זה מחשיבים את הדברים הטפלים ואת הבלי העולם הזה לבסיס ועיקר חייהם, עליהם נאמר (תהילים שם פסוק ד, ו) לא כן הרשעים כי אם כמוך אשר תדפנו רוח וגו' ודרך רשעים תאבד', שהם אינם זוכים לירש גן עדן ומאבדים עצמם לדעת.

strengthens one's *emunah* even though it is still external. These positive habits will influence a person's entire way of being."

והעולה לנו למעשה מכל דברנו, שכל איש ישראל יש לו להזהר שכאשר עומד לקיים מצוות הבורא ית' ולעסוק בכל ענייני עבודתו ית', שומה עליו לשים משנה זהירות ומחשבה רבה שיהיו המעשים שלו עשויים בתכלית השלמות, וח"ו לא יוותר על שום פרט ופרט ולא יתן לעצמו שום הנחה גדולה או קטנה, אלא יחזיק בכל כוחו להתמסר לעבודתו בתכלית השלמות.

R. Walkin

לנצור את הרגע בו האדם ניצב מול האמת

ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לכלתי תחטאו (שמות כ, טו) וברשי" לשון הרמה וגדולה, כמו הרימו נס עיי"ש. אולם רמב"ן פירש אחרת שהוא לשון נסיון וז"ל, בעבור שיוכל לנסות אתכם לעתיד, בא האלקים עתה, כדי שתהיו עומדים לו בכל נסיון, ועל דעתי הוא נסיון ממש, יאמר הנה רצה האלקים לנסותכם התשמרו מצותי, כי הוציא מלבכם כל ספק, ומעתה יראה הישכם אוהבים אותו ואם תחפצו בו ובמצותיו וכו' עיי"ש. היינו, אתם ראייתם את הקב"ה, תורה מן השמים! עליכם להיות מחוסנים ומוכנים לכל נסיון שיבוא. כי הוציא מלבכם כל ספק. הם ראו את האמת, ותפסו את הרגע של האמת. והקב"ה עשה זאת בכדי להוציא ספק מלבם, שלעתיד יוכלו לעמוד בכל נסיון. עם ישראל לדורותיו עמד בהרבה נסיונות, מסעי הצלב, מלחמות, גירושים וימים קשים, ובכולם עמדו ישראל איתנים כי ראו את האמת. זה הכח של רגע של אמת.

25 מו"ר הגר"ר חיים שמואלביץ זצ"ל היה מרבה להביא הגמ' (סנהדרין ט: ט) על

פלטי בן ליש, שנתנסה בעריות וניצל, וכמאמרם שם למה נקרא שמו פלטיאל, שפלטו אל מן העבירה. מה עשה, נעץ חרב בינו לבינה, אמר, כל העוסק בדבר זה ידקר בחרב זה. ושאל הגר"ח, וכי החרב מונעת העבירה? הרי יכל לשלוף החרב ממקומה ולעשות העבירה, וכיצד נמנע מפני החרב. וביאר, שבאמת החרב אינה מונעת דבר, אבל החרב מזכירה! ניט דעו חרב לוסטניש, נאר דער חרב דערמונט! שהיה פלטי אז ברגע של אמת, רגע של בהירות הדעת,

קלוריקייט! ולכן נעץ באותו הרגע את החרב לפניו, בכדי שתזכיר לו בעתיד את רגע האמת הזה, ובכח זה לכד היה בכדי למונעו מן העבירה. כי באמת לא תמיד יש לאדם רגעים של מנוחה, ויש טרדות, אולם בשעה שהוא כן במנוחה וכן רואה את האמת, בבהירות הדעת, אזי יש לשמר את הרגע, לקבע אותו, כחרבו של פלטי בן ליש, לנצור ולעשותו זכר! שיעמוד לפניו ברגעים שאולי לא יהיה במנוחה ובאותו המצב. וזה יזכיר לו את הרגע של האמת.

במעמד הר סיני היה לכלל ישראל רגע של אמת, וכדברי רמב"ן הוציא מלבכם כל ספק, כל דבר שיוכל להסתפק יצא מלבם, וזה הרגע נשאר אצלנו לדורות לבוא. הבהירות של מתן תורה. ועלינו לעשות בזה שימוש, הרי כל אחד יש לו עליות ולפעמים ירידות, אבל יש רגעים שבהם הכל ברור לו. האמת ניצבת לפניו. עליו להנציח זאת, לעשות מזה דבר קיים. בכח רגע אחד של אמת לשנות את כל חייו של האדם.

מרשימות הלמידים

26 לתתך פרשת יתרו עליון שנו

מבואר ברמב"ן דבר נורא, חידד הגה"צ רבי יצחק ירוחם ברודיאנסקי שליט"א משיגה ישיבת קול תורה: אפילו אחרי שהוציא מלבותם כל ספק, בכל זאת עדיין יש מקום לנסיון ולא כמו שאנו חושבים שהנסיון לאדם שייך רק בזמן קטנות דמוחיו, בזמן שנמצא בירידה ולא רואה את האמת בבירור, ואילו בזמן שהאדם נמצא בגדולת דמוחיו ורואה את כל האמת, אז זה לא זמן לנסיון, כאן רואים שבכל מצב היצר מעמיד את האדם בנסיונות, שכן בדרך כלל יש לאדם תירוצים לזה שמתפתה ליצר, אבל כאן היתה האמת ברורה, שהרי הוציא מלבם כל ספק, אעפ"כ הרע נשאר באדם, שהרי הגוף נשאר גוף והחומר נשאר חומר ועכשיו זה הזמן לנסיון, האם תחפצו בו ובמצוותי,

דווקא בזמן שמצד השכל אין שום ספק, אז צריך לעמוד בנסיון איך השכל מתגבר על הגוף.

הקב"ה ניסה אותם כשהיו בשיא, בזמן מעמד הר סיני, שהוא יותר מיציאת מצרים שעל יציאת מצרים אומר הרמב"ן אין פתחון פה לכופר בתורת אלוקים ואילו במעמד הר סיני הוציא מלבכם כל ספק, זו דרגה יותר גבוהה מפתחון פה ואפילו הכי יש נסיון.

זהו יסוד עבודת המוסר, לדעת שתמיד האדם נמצא בנסיון ועליו לראות היכן טמונה עצת היצר ולא להכנע.

יוצא, אימא, שעלינו לשנות ולשנן פרשה זו של מתן תורה, כדי להתחזק באמונה חושית, כדי לרכוש את הכוחות לעמוד בנסיונות; שהרי בפועל המצב הוא שאין מפלט מנסיונות, ואת כולם ה' יבחן. מה שאנו מתפללים "ואל תביאנו לידי נסיון", הכוונה לנסיון שאינו לפי כוחותינו, פן נכשל בו ח"ו; אבל בלי נסיונות כלל, אי אפשר. לכן מוטלת עלינו החובה להיות מוכנים.

Rashi - Artswill

17. IN ORDER TO EXALT YOU. This means - לְגַדֵּל אֶתְּכֶם בְּעוֹלָם - to promote you throughout the world, שֶׁיֵּצֵא לָכֶם שֵׁם בְּאֻמוֹת - so that your reputation will go out among the nations, שְׁהוּא בְּכַבּוּדוֹ נִגְלָה עֲלֵיכֶם - in that He in His glory revealed Himself to you. TO EXALT. This word is an expression of elevation and greatness, אָרִים וְקוֹי"ם - and קוֹי"ם in the phrase, "Raise a banner"; כמו, הרימו נס" - like the word נס in the phrase, "I will raise My banner"; and נָס in the phrase, "like a banner the hill." The quality of a banner which associates it to "promoting" - is that it stood upright, as illustrated by the above verses.⁸

29 30

(יז) אף תיראו¹⁴⁵: שחפץ ה' לדבר עמכם כל כך. כי לבעבור נפות אתכם בא האלהים: גם במעמד הזה ידע הקב"ה שאין זה כוחכם באמת, אלא רק לנסות אתכם בא בזה המעמד. ופירוש "נסות" כפירוש רש"י לשון גדולה¹⁴⁴, אבל לא כמו שכתב לגדל אתכם כעולם שיצא לכם שם באומות שהוא בכבודו נגלה עליכם, ויפה כתב הרמב"ן על זה וז'א'ינו נכון¹⁴⁵, דמאין ידעו האומות שכן היה¹⁴⁶, ובעיקר אינו תכלית כל כך¹⁴⁷. אלא עיקר הכוונה¹⁴⁸ להגביה מעלת הנפש, והוא אחד מאופני

הנסיון שביארנו¹⁴⁹ בשם חז"ל ברבה¹⁵⁰, שהוא כפשתן טוב שמכים אותו הרבה כדי להעלותו ולהשביחו¹⁵¹, ומזה בא הנסיון של אברהם אבינו בשעת עקידה, כמו שביארנו בספר בראשית שם. כך בא זה המעמד להגביה נפשם לעמוד בתמצית כוחם בשביל קיום התורה, שבעת הצורך שנדרש למסירת נפש לא יהיה זה למשא עליהם, כי בגדולת הנפש ימצאו לב לזה, כמו שעמדו בתמצית כוחם בשעת קבלת עשרת הדברות. ועיין בספר דברים (ד, לב)¹⁵².

דעת חיים ומוסר
R. Walkin

יראוי ומאויים תדעו כי אין זולתו ותיראו מפניו ע"כ. בהתגלות השי"ת על הר סיני היו שני ענינים. האחד לתת לכלל ישראל הכבוד והגדולה שהקב"ה נגלה עליהם, וזה גופא ירום אותם ויתן להם החשיבות. וזה כ"א מישראל צריך שידע וירגיש כי הקב"ה חלק לו כבוד ונגלה עליו וזה מראה חשיבות בני ישראל ומה שראויים הם להתגלות אליהם, ומעלתם עלתה מאד אחרי כן. וזה הענין הראשון, להחשיב את כלל ישראל בעיני הגוים ובעיני עצמם, להעמידם על תכונתם האמיתית. והענין השני הוא להביא לידי יראת שמים.

31 פרק ראשון ר' זלצבר (ס)

כל אדם חייב לדעת, שיש לו חשיבות, לא חשיבות מדומה שהוא "מחשיב עצמו בעצמו", כפי שהמס"י מגדיר את הגאווה (בפרק יא), אלא חשיבות בעלת משמעות עמוקה ואף מועזת.

כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא העולם" - רש"י: "כלומר: חשוב אני כעולם מלא, לא אטרד את עצמי מן העולם בעבירה אחת." (סנהדרין לו, א)

Throughout *Parashas Yisro*, Rashi explains that the purpose of *Mattan Torah* was to elevate *Bnei Yisrael*. After *Mattan Torah* Moshe told *Bnei Yisrael*, "Do not fear, because Hashem has come to elevate you." Rashi explains that when all the nations will hear how Hashem revealed Himself to *Bnei Yisrael*, *Bnei Yisrael* will gain prominence and be elevated in the eyes of the nations.

This level of distinction was not limited to *Klal Yisrael* as a whole. Each individual was elevated to a level of prominence. Hashem told Moshe to warn *Bnei Yisrael* to remain in their places during *Mattan Torah*, so that they should not draw too close to Hashem, thereby causing many to die. Rashi explains that if even one person loses his life, in Hashem's eyes it is considered as if many people died. Every individual has the importance of a multitude.

The importance of the individual has been greatly downgraded in our day and age. In contrast, the Torah focuses on the individual, and was given with the specific intent of transforming every person into nobility. With this in mind, there is absolutely no reason for one to compare himself to his friends, colleagues, neighbors, or classmates. The focus must remain on one's own strengths and *middos*. Rabbi Aharon of Karlin would say, "What should I ask Hashem for: that I should be Avraham Avinu? There already was an Avraham Avinu who accomplished whatever Avraham Avinu had to accomplish. I simply want to be Aharon Karliner and accomplish what Aharon Karliner is meant to accomplish!"

A person's greatness is not determined by how he matches up to those around him, but by how Hashem views him. How has he used his personal mix of qualities in his *avodas Hashem*? Our *avodah* is to become aware of our own distinction and not become bogged down by comparing ourselves to others.

The Alter of Kelm would say that one doesn't have to warn a

king not to speak *lashon hara*. Even without a warning a king is careful not to speak derogatorily about anyone, since he is cognizant of his awesome stature and realizes that with a mere slip of his tongue a person could lose his life. In a similar vein, if we were aware of our intrinsic greatness, many of our problems would fade away, for we would realize how petty they are and understand that such squabbles are not appropriate for our lofty spiritual level.

Our avodah is to become aware of our own distinction and not become bogged down by comparing ourselves to others.

(*Shiurei Chumash, Parashas Yisro 19:22, 20:17*)

ע"י ששמעו ישראל את קולו של הקב"ה נקבעה האמונה בלבבם לדבקה בו [והיינו מידת האהבה] והכרה זו תביא ליראה אותו

ונראה לבאר בדרכו של האה"ח באופן אחר, דהנה כתב שם הרמב"ן לבאר "לבעבות נסות אתכם", וז"ל: "יתכן שיאמר כי לבעבור הרגילים באמונתו בא האלוקים שכיון שהראה להם גילוי שכינה נכנסה אמונתו בלבבם לדבקה בו ולא תפרד נפשם ממנה לעולם, ולמען תהיה יראתו על פניהם בראותכם כי הוא לבדו האלוקים בשמים והארץ ותיראו ממנו יראה גדולה", ומבואר לפי דרכו דהא דלמען נסות אתכם בא האלוקים הוא לקבוע האמונה בלבבם לדבקה בו ולמען תביא הכרה זו ליראה אותו.

ונראה להוסיף ביסוד הדברים דהנה כתב הגרי"ח (בדרוש תוכחת מוסר) ששרשי יסודי העבודה הוא בג' דברים האמונה והאהבה והיראה, וכתב עוד 'וב' אלו יראה ואהבה באים מבחינה אחת והוא האמונה השלימה באלוקים ובהשגחתו... שבזה תתלהב לב אדם לאהבה אותו וליראה אותו'. ונראה דזהו יסוד דברי הרמב"ן דע"י שנקבע האמונה בלבבו נבוא 'לדבקה בו' שהדביקות היא האהבה וכמבואר במס"י (פ"ט), וגם נבוא ליראה אותו כיון שמשורש האמונה באים גם האהבה וגם היראה.

ולפי"ז נראה לבאר הפסוקים בדרכו של האה"ח שמה שענה משה לישראל הוא לומר שעיקר התכלית במה שדבר עמהם הקב"ה היה לקבוע האמונה בלבבם בשביל לדבקה בו וליראה אותו, וזה כבר נתקיים בב' הדברות הראשונות ושוב אין צורך שהוא ידבר עמהם הדברות האחרות.

"בעולם מלא" - זוהי חיות חד-פעמיותו של האדם, שלא היה עוד כמותו ולא יהיה כמותו עד סוף כל הדורות. אני עם המיוזג המיוחד של כחות, בן לאותם אבות, נולד בתוך אותה תקופה ובאותה סביבה - בודאי עבודה מיוחדת מוטלת עלי; חלק מיוחד לי בתורה, וכל הבריאה מחכה לי שאתקן את המוטל עלי, כי את עבודתי לא אוכל להחליף עם שום אדם אחר בעולם!

• זוהי חשיבות. בלי תודעת חשיבות אין עבודה בתורה. בהקדמה למתן תורה נאמר: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים כו" - רש"י: "כהנים - שרים, כמה דאת אמר ובני דוד כהנים היו" (יתרו, רביעי). כל אחד מישראל - שר, בעל מעלה ובעל אחריות כמו שר במדינה, מתוך הרגשה זו הלך עם ישראל לקבל תורה מסיני.

ואחרי מתן תורה: "ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים כו" - רש"י: "לגדל ולרומם אתכם בעולם כו; לנסות - לשון הרמה וגדולה כמו הרמו נס, ארים נסי, וכנס על גבעה שהוא זקוף". כעבור זה "בא האלקים", נתן נבואה לכל אחד מישראל, לגדלם ולרומם אותם. הרי מתן תורה תחלתו וסופו רוממות כל יחיד מישראל, כי מתוך קטנות לא משיגים כוונת התורה.

פרק א - לפיכך נברא אדם יחידי

ואם נחשוב על הדבר ביתר עומק נמצא שענין זה מתייחס לכל אחד ואחד. שכל יהודי יש לו ניגון מיוחד שצריך לשיר בעוה"ז, שיר אחד במינו הנוצר מגידול האדם מתוך נסיונותיו, כוחותיו, וכשרונותיו שג"כ אחד במינו. שעל זה אומר הפסוק (תהלים צ"א) שירו לה' שיר חדש. שדוד המלך פונה לכל אחד ואחד וקורא לו לשיר בחייו השיר המיוחד רק לו בלבד, שיר מיוחד שלא היה בעולם כמותו מיום בריאתו ועד עתה וגם אחריו לא יחיה.

והדרך היחידי שיצליח אדם להדמות לבוראו במדה השרשית הזאת הוא רק ע"י שירגיש שבשבילו נברא העולם ושהמאד אשר בקרבו הוא היחידות שרק הוא לבדו יכול לגלות. שכמו שהשי"ת שהוא יחיד מורה שכל העולם כולו תלוי ברצונו בכל רגע ורגע, כך יהודי צריך להרגיש שכל העולם תלוי בעבודת המאד שלו בכל רגע ורגע. שרק ע"י המאד אשר בקרבו יוכל להשיג מעלת אדם שהוא מלשון אדמה לעליון (ישעי' יד יז), שבזה מקיים מצות דימוי צורה ליוצרה.

הניגון המיוחד לכל אחד ואחד מהזירו לגן עדן עומק הסבר הענין הוא שהסיבה המונעת את האדם מלהתחבר אל בחיני המלכות המיוחדת שבו היא מפני חטא עץ הדעת. שתוצאה זאו גרמה ירידה ממצב של ברירות למצב של עירוב וספק, ירידה מכתנות אור לכתנות עור שהיא מלשון עוור, ולהשפלה ממצב של שמחה ודביקות למצב של יגון ובעצב תלדי בניס. אבל כאשר כל יחיד מתחבר לבחינת המלכות שבו הנה זה נחשב מעין חזרה לגן עדן קודם החטא ששם היה אצל האדם מצב של ברירות. ואל תתפלא שחזרה זאת לגן עדן שייכת גם היום כמו שכבר כתב השפת אמת (בראשית תרס"א) שכל אחד יכול באמת ליכנס לגן עדן אם ראוי לכך. שמזה שה' הפקיד שומרים על הגן הנה משמע שעדיין אפשר ליכנס ע"כ.

לקח דוד • יתרו - פ"ב - 313

ועיין באוה"ח שכתב "אל תיראו - פירוש שידבר עמכם עוד כי לבעבור וכו' וכבר עשה ה' מחשבתו הטובה ועשה אתכם נס שהם מובדלים לטובה, כי פסקה זוהמתן באמצעות דבר אלוקים, וגם טעם ב' בעבור תהיה יראתו על פניהם - פירוש כי בעבירת הזוהמת קנתה היראה שהיא שכינתו יתברך מקום להיות בתמידידות על פניהם", ולפי דרכו מבוארים הפסוקים היטב, שזה באמת מה שהשיב להם שלא יראו שימשיך לדבר עמהם, כיון שאין צריך לדבר עוד עמהם, שכל מה שדיבר עמהם היה בשביל לעקור הזוהמת מהם וכבר השיג תכלית זו ואין צריך להמשיך לדבר עמהם עוד.

they are ill. This seems to imply that they have fear of Heaven, but, unfortunately, it cannot be considered true fear. At the very moment they mention the Creator, they still violate the Torah's commandments. This shows that even when they mention G-d's name, they do not experience the reality of His presence and do not think about what He wants from them. Such a person lives in a dream world, and does not focus on the crucial question of what his purpose in this world really is.

There is a second type of fear of G-d when a person sincerely cares about what the Almighty asks from him. He is intellectually aware of the Day of Judgment when he will be taken to account for all that he has done during his lifetime. This level of awareness is rational and intellectual. A person on this level has a strong belief in reward and punishment and knows that he must repent for any wrongs that he has done. But even though he has a certain level of belief, he is still missing an emotional experience of fear. Because of this deficiency, it is possible for his behavior to contradict his awareness. He might know all of his obligations, but he can nevertheless act as if he did not. Because a person on this second level is lacking the emotional experience of fear, he may still violate many aspects of Torah.

What is true fear of the Almighty? This is when one experiences emotionally such a strong fear of G-d that nothing else exists for him but this. A person on this level will have a strong love for the Almighty. He experiences so much joy in this awareness that nothing in the world can take him away from observing the Almighty's Torah. His mind is focused solely on his connection with the Creator and he has no fear for anything else in the entire world. This emotional experience is so powerful that the person will not do anything to contradict this awareness.

זו טיב פרשת יתרו התורה

ובתרגום אונקלוס: ואמר משה לעמא לא תדחלוני ארי בריל לנפאא יתבון אתגלי לבון יקרא דני ובריל דתתי דתלתה על אפיבון, בריל דלא תחיבון;

ופירש רש"י: לבעבור נסות אתכם - לגדל אתכם בעולם שאלא לכם קס נאומות קהול בכבודו נגלה עליכם: נסות - לשון הרמה וגדולה, כמו (ישעיהו ס"ב י) הרימו נס, אריס נסי (ישעיהו מ"ט כ"ג), וכנס על הגבעה (ישעיהו ל' י"ז), קהול זקוף:

לכאורה נראה ששני פירושים הם במשמעות המילים "לבעבור נסות": התרגום פירש שהיה כאן נסיון לעם, לראות האם יחזיקו את עצמם או לא, ואילו מדברי רש"י משמע להיפך, שהוא לשון הרמה וגדולה, ולכאורה אלו שני פירושים הפכיים מן הקצה אל הקצה.

אבל אפשר לפרש שבאמת דבר אחד הם, אלא שתלוי הדבר בתוצאותיו, שכן כל נסיון, אם נכשל בו האדם, הרי שהביאו לידי ביטוי, אבל אם הצליח האדם לעבור אותו בהצלחה, הרי שעושהו גדול יותר, ומרים אותו למדרגה גבוהה יותר מזו שהיה בה עד עכשיו, ואדרבה, בנסינות טמון עיקר גדולותו של האדם. אם כן, "לבעבור נסות" הוא גם לשון של נסיון, וגם לשון הרמה.

וכל נסיון שעובר האדם הוא כדי לראות מה מידת יראתו מהבורא, וכמו שאמרה התורה כאן: "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", שזו היתה תכלית עשרת הדברות, להגיע ליראת ה', וכדברי חז"ל (מס' שבת דף ל"א ע"ב) שאין לו לקב"ה בעולמו אלא קופה של יראת שמים.

קביעת האמונה בלבם של ישראל נתייחדה בשתי הדברות הראשונות שעניינם הוא מצות האמונה, ובוה נקבע בלבם גם מידות האהבה והיראה

ונראה דבאמת מיוחד הוא ענין זה לב' הדיברות הראשונות, דהנה כתב אדונינו הגר"א בשי"ש א, א, "בשתי דברות [הראשונות] נכללין כל המצוות עשה ולית כי אנוכי יסוד כל מצוות עשה ולא יהיה לך יסוד כל מצוות לית", והנה כתב הרמב"ן (שמות כ, ח) "מדת זכור רמזו במצוות עשה והוא היוצא ממדת האהבה והוא למדת הרחמים ומדת

שמור במצוות לא תעשה והוא למדת הדין ויוצא ממדת היראה כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוני ירא אותו", ומבואר בדבריו דמצוות עשה פועלת במידת האהבה ולית פועלת במידת היראה, ולפי"ז מבואר מאוד מה שנתקיים בשתי הדיברות הראשונות ענין זה להעמיד האמונה ע"י דיבורו של הקב"ה כדי להעמיד האהבה והיראה, כי ב' דיברות אלו הם היסוד לכל מצוות עשה ולית שבתורה ששורשה האהבה והיראה, וזהו הענין שאמר להם משה שאין צריך עוד שידבר עמם האלוקים כיון שבב' דברות אלו כבר העמידו את יסודות האהבה והיראה לכל העשה והלית שבתורה.

ועיין במהר"ל (בדרוש על התורה עמ' לו) שביאר ג"כ פסוק זה שהענין של לבעבור נסות אתכם בא האלוקים וגו' הוא להעמיד אצל ישראל את יסודות האהבה והיראה, אמנם ביאר הא ד"לבעבור נסות אתכם" בענין אחר דנסות הוא מלשון הרמה כמו שפ' רש"י, והרמה מורה על האהבה שהקב"ה מרים אותו אליו להתחבר עמו, וזהו "למען נסות אתכם" שהוא מורה על הרמה וקירוב דהיינו האהבה ויבעבך תהיה יראתו על פניכם" להעמיד היראה, והוא מבואר ג"כ לפי דרכינו, שבב' דיברות הראשונות שהם היסוד של כל מצוות לית ועשה הוצרך ענין זה להעמיד האהבה והיראה שהם היסודות של מצוות עשה ולית, וזה שאמר להם משה שאין צריך עוד שהאלוקים ימשיך לדבר עימם.

למדתי תורה ונתרוממתי - עמל התורה מרומם ומגדל את האדם אע"פ שאינו זוכר מתלמודו ובהא דלמען נסות אתכם בא האלוקים ביאר הנצי"ב עוד דלבעבור נסות אתכם הוא לשון גדולה. אמנם אינו כמש"כ רש"י לגדל אתכם בעולם אלא להגביה מעלת הנפש, ונראה דגם לפי דרכו מיוחד ענין זה לב' הדיברות הראשונות, דהנה עינין בספ"ק קהלת יצחק (בפרשת במדבר) שהביא בשם הגר"י בצלאל כהן מוילנא שהקשה למה הזמן של השמחה במתן תורה הוא בחג השבועות והרי הלוחות הראשונות נשתברו והיה להם לעשות הזכר למתן תורה ביה"כ שהוא זמן הלוחות השניות, וביאר עפ"י הגמ' בברכות ד"הזתרו בזקן ששכח תלמודו שהרי לוחות ושברי לוחות מונחות בארון, ומבואר שגם שברי הלוחות יש להם חשיבות, ולא נסתלק מתן תורה דחג השבועות לגמרי, ולפי"ז ביאר הגמ' בפסחים "רב יוסף בימא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לאו ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא", שענין זה מיוחד באמת לרב יוסף שהרי מבואר בנדרים דרב יוסף חלה ושכח תלמודו, ולכן כל שמחתו של רב יוסף הייתה על המתן תורה של חג השבועות שהוא לוחות הראשונים, כיון שאף שהוא זקן ששכח תלמודו יש לו לשמחה במתן תורה שנשארו השברי לוחות.

והנה הענין ששמח רב יוסף בחג השבועות מבואר בגמ' שהוא משום דאי לאו ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא, ופירש"י שם, "אי לאו ההוא יומא שלמדת תורה ונתרוממתי", ולפי המבואר בדרכו של הגר"י בצלאל הוא מזוקדק מאוד, שזהו המעלה של זקן ששכח תלמודו שאף ששכח את התורה עצמה לא איבד את המעלה של התורה שנגדלתו ומרוממתו על כל המעשים, וזהו השמחה המיוחדת של "שלמדתי תורה ונתרוממתי".

ואיתא בשי"ש רבה א, א, ב ביאור הפסוק "ישקני מנשיקות פיהו" שבשעה שאמר להם הקב"ה אנוכי נקבעו דברי תורה בלבם וכשאמרו למשה דבר אתה נשכחו מהם הדברי תורה, ולפי"ז מבואר שכל ישראל במועמד הר סיני היו בבחינת זקן ששכח תלמודו, ולפי"ז אפ"ל דזהו מה שאמר להם משה "לבעבור נסות אתכם בא האלוקים", לומר שאף ששכחתם את דברי התורה עצמם, מימי כבר היתה התועלת במה שנקבעו דברי תורה בליבכם שאף ששכחתם את הדברים מימי קיבלתם כבר את מעלת הנפש של "למדתי תורה ונתרוממתי" ומעלה זו נשארת גם לאחר ששכחו את דברי התורה עצמם, ובכח מעלת הנפש הזו יהיה לכם הכח להיות יגיעים ועמלים בתורה וללמוד שוב הדברי תורה אף באופן שלא נשארו דברי התורה קבועים בלבבכם, ולכן כיון שכבר זכו למעלת הנפש יכולים הם מכאן ולהבא לשמוע שאר הדיברות מפיו של משה.